

drie onder die alle hadden het watermerk van ons libel en ook van deze viel er nog een af, als niet volkomen ident, daar de letters van het merk de helft kleiner waren dan die van «Aan het Volk». De oogst was dus niet groot en toch moest ik niet alleen met dit, maar ook met het andere onderscheidingsteeken, de «meer of min gefigureerde haakjes» om de cijfers, rekening houden. Welnu, één der beide overblijvende werkjes voldoet ook in dit opzicht aan de eischen.

In hetzelfde jaar toch (1781) verscheen op hetzelfde papier, met volkomen gelijke gefigureerde haakjes en met denzelfden vorm van cijfers, een gedicht van Jan A. Backer. Had het libel in tegenstelling met de ellenlange titels der meeste pamfletten van dien tijd slechts het sobere opschrift: «Aan het Volk van Nederland» en dat wel als zoogenaamden franschen titel, dit gedicht is nog soberder bedeed. «Aan het Vaderland» is alles wat wij op den franschen titel van dit kwarto boekje lezen. Op de laatste bladzijde vindt men echter hier het adres: «Te Amsterdam, By Willem Holtrop»; terwijl bij het libel alle adres ontbreekt. Is nu die overeenkomst toevallig? Of zou er, met die gegevens in de hand, aanleiding blijven bestaan de zaak van het pamflet te revidereen? Volledigheidshalve vermeld ik hier ook den tweeden gebruiker van ditzelfde papier van H. Brun. Het was H. Constapel, in den Haag, die, in 1781 tooneelwerken van Collot d'Herbois uitgaf, en den algemeenen titel op dit papier drukte.

Verder werd er fransch papier gebruikt door Jacobus Bronkhorst (J. Gaillard, Angoumois en F. Greysse Perigord), Wed. Döll, de Erven P. Meyer en G. Warnars, te Amsterdam; A. Blussé en Zoon, Dordrecht; A. Loosjes Pz., Haarlem; (H. Durandeaau, Angoumois); G. T. Paddenburg, Utrecht (J. Toussaint, Gelquen); allen patriotten, terwijl ter «Drukkery van den Ooijevaar» in 1781, de Missive van Tobias Kulpeeper, gedrukt werd op papier van B. Brun, waarvan het watermerk kleiner was dan dat der beide andere door mij genoemd.
